

GLOBAL
FORUM
FOR MEDIA
DEVELOPMENT

Довгострокова фінансова підтримка українських медіа та журналістів

Біла книга

Ця Біла книга, створена спільно з українськими медіаорганізаціями та допоміжними організаціями, і на їхнє прохання, звертається до донорів, політиків та інших зацікавлених сторін з проханням про довгострокову фінансову підтримку українських медіа.

Цілісна стратегія розвитку стійкого, незалежного та ефективного медіасектору

Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року, негайна екстрена допомога, така як закупівля альтернативних джерел живлення для забезпечення роботи в умовах відключень електроенергії, була безцінною для українських медіа, які продовжують надавати інформацію, що рятує життя українцям. Проте, безліч проблем, такі як втрата доходу через припинення реклами та підписки, втрата персоналу, який долучився до військових дій, і втрата аудиторії через масове переміщення, призвели до того, що українські медіа перебувають у стані постійних змін, зосереджуючись на нагальних потребах, а не на довгостроковому стратегічному баченні.

Оскільки війна переходить у нову фазу, і українці сподіваються на відбудову та відновлення, українські медіа тепер повинні мати необхідну стійкість, інфраструктуру та спроможність, які дозволять їм навігувати в складному ландшафті, що постійно змінюється. Таким чином, потреба в довгостроковій фінансовій підтримці стає дедалі важливішою: для забезпечення стабільності та надання необхідних ресурсів медіаорганізаціям для розробки нових бізнес-стратегій, інвестування в якісну, етичну та незалежну журналістику, а також відновлення зв'язку з аудиторією. Це дозволить медіа продовжувати виконувати свою життєво важливу роль у інформуванні громадян, сприяти діалогу та вимагати відповідальності влади.

З метою забезпечення переходу українських медіа від простого виживання до довгострокової життєздатності, ми пропонуємо комплексну стратегію, яка включає наступні п'ять основних принципів:

1. Інноваційні механізми фінансування.
2. Пріоритетність місцевих медіа.
3. Створення конструктивного сприятливого середовища.
4. Професійний розвиток.
5. Підвищення медіаграмотності.

Ця цілісна стратегія спрямована на розвиток стійкого, незалежного та ефективного медіасектору, який є необхідною складовою поточного розвитку та відновлення України.

Навіщо потрібна довгострокова фінансова підтримка українських медіа?

Довгострокова фінансова підтримка українських медіа задовольнила б кілька важливих потреб:

- **Адаптація до зміненого медіаландшафту:** Медіаринок в Україні зазнав серйозного впливу війни, включаючи втрату ресурсів, перехід до дистанційних операцій, емоційний вплив репортажів з фронту, збільшення залежності аудиторії від онлайн-контенту і зникнення багатьох традиційних торгових точок. Довгострокове фінансування дозволить медіаорганізаціям стратегічно адаптуватися до цих змін, забезпечуючи їхню стійкість і актуальність у змінному медіаландшафті.
- **Забезпечення критичного нагляду:** Спільно з громадянським суспільством, медіа відіграють ключову роль у забезпеченні прозорості уряду. Довгострокова підтримка дозволить медіаорганізаціям ефективно виконувати цю важливу функцію, зокрема у моніторингу реалізації проектів реконструкції, особливо з огляду на значні фінансові ресурси.
- **Сприяння громадській активності:** Журналістика, яка заохочує громадянську активність, також матиме вирішальне значення під час процесу відновлення України. Поінформовані громадяни з більшою ймовірністю братимуть активну участь у формуванні своїх громад і вимагатимуть відповідальності влади. Замість того, щоб сприяти недовірі та розчаруванню, журналістика, спрямована на пошуки рішень, може запропонувати конструктивну реакцію громадськості на результати розслідувань.
- **Забезпечення плюралізму медіа:** Справедливий розподіл фінансової підтримки по всій країні дозволить зберегти плюралізм медіа та уникнути регіональних розбіжностей у доступі до надійної інформації. Це включає в себе увагу до різноманітності та інклюзії, забезпечення того, що стать, вік, обмежені можливості, мова, етнічна приналежність, сексуальна ідентичність, переміщення та інші ключові аспекти поважаються та враховуються при створенні контенту для аудиторії.
- **Захист від захоплення медіа:** Хоча олігархи, які традиційно відігравали певну роль у підтримці медіа, схоже, демонструють меншу зацікавленість у підтримці медіа як інструменту впливу, таке захоплення може відновитися в майбутньому. Постійна фінансова підтримка може допомогти організаціям досліджувати довгострокові структурні рішення та моделі монетизації, які можуть запобігти неправомірному впливу та зберегти незалежність медіа.

Якою може бути довгострокова фінансова підтримка українських медіа

Ми, нижчепідписані, пропонуємо комплексний і стратегічний підхід, який стосується різних критичних аспектів медіаландшафту та спрямований на забезпечення незалежності, сталості та ефективності українських медіа протягом наступних п'яти-десяти років:

- 1. Використовувати інноваційні механізми фінансування:** Ми рекомендуємо розробити чітко визначену та прозору структуру фінансування, наприклад створення Фонду підтримки українських медіа із залученням міжнародних донорів. Такий фонд може служити централізованим механізмом для справедливого розподілу фінансової підтримки медіаорганізаціям. Замість проектного фінансування, фінансування має забезпечувати інституційну підтримку, бути спрямованим на відповідність ринковим принципам, враховувати розмір та якість аудиторії та винагороджувати медіа на основі охоплення, впливу та дотримання етичних стандартів.
- 2. Пріоритизувати місцеві медіа:** Місцеві медіа відіграють важливу роль у постконфліктній відбудові, забезпечуючи висвітлення з урахуванням контексту та просування прозорості на низовому рівні. Це стосується й важливості відновлення зв'язку між місцевими медіа та аудиторією на деокупованих територіях. Виділення фінансування та ресурсів для підтримки медіа та покращення їхніх можливостей значною мірою сприятиме поверненню довіри та відновленню.
- 3. Сприяти створенню сприятливого середовища:** Участь у адвокаційних ініціативах для підтримки та подальшого покращення середовища медіарозвитку вимагає довгострокового стратегічного підходу, який можливий лише за умови довгострокового планування та фінансування. Це включає важливість моніторингу імплементації нового Закону України «Про медіа» та захист свободи медіа відповідно до міжнародних стандартів. Ініціативи також повинні підтримувати механізми ко- та саморегулювання з метою просування та підтримки етичної журналістики. Крім того, адвокція має заохочувати парламент та уряд України надавати податкові пільги, звільнення від реєстраційних зборів та інші форми допомоги, які можуть значно полегшити фінансовий тиск на медіаорганізацію.
- 4. Підтримувати професійний розвиток:** Професійний розвиток залишається ключовим для відновлення українського медіаринку, особливо в зв'язку з тим, що редакції замінюють співробітників, які пішли, і залучають ветеранів, які повертаються. Потреби в навчанні включають такі сфери, як етичні стандарти, журналістські розслідування, диджиталізація, управління командою та диверсифікація ресурсів, а також стратегії розуміння та охоплення розділених аудиторій на звільнених територіях. Разом із навчанням ми пропонуємо партнерство між українськими та міжнародними медіаорганізаціями для сприяння обміну знаннями та спільних ініціатив, наприклад, у створенні мультимедійних форматів або дослідженні нових методів розповсюдження.
- 5. Сприяти медіаграмотності:** Враховуючи поширеність російської пропаганди та вразливість до дезінформації та дезинформації, допомога має виходити за межі медіаорганізацій і спрямовуватися на задоволення потреб аудиторії. На основі років попередніх зусиль, національні ініціативи мають бути спрямовані на підвищення рівня медіа та цифрової грамотності та допомагати аудиторії критично оцінювати медіаконтент і взаємодіяти з ним (наприклад, посилення здатності громадськості розпізнавати приховану рекламу, виявляти просування політичних інтересів і контролювати дотримання етичних стандартів).

Передумови та контекст

Протягом 48 годин після повномасштабного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року Global Forum for Media Development (Глобальний форум з розвитку медіа) скликав першу з ряду своїх регулярних координаційних зустрічей між організаціями з підтримки медіа та українськими колегами. Одним з ключових досягнень цих зустрічей було ухвалення [Перуджійської декларації у підтримку України](#). Тепер, через 1,5 роки, виник переконливий консенсус: необхідно переходити від надання короткострокової екстреної допомоги до постійної, перспективної програмної та інституційної підтримки.

Багато організацій, що працюють у галузі розвитку медіа та журналістики, вже приєдналися до цього заклику та активно підтримують ініціативу, спрямовану на забезпечення того, щоб українська медіаспільнота могла продовжувати вносити свій внесок у стійкість українського суспільства та процес відновлення нації. Повний список організацій, які підписали цей заклик, доступний за посиланням: <https://gfmf.info/briefings/long-term-support-ukrainian-media>.

Корисні ресурси

- [Перуджійська декларація у підтримку України \(2022\)](#) - Понад 200 медіаорганізацій об'єдналися, щоб розробити, підписати та впровадити Перуджійську декларацію у підтримку України, яка була запущена у квітні 2022 року. Ця декларація, перекладена на 10 мов, призначена для посилення підтримки незалежних медіа та журналістів в Україні і містить політичні рекомендації для донорів, медіа, організацій з підтримки медіа, політиків, рекламодавців і технологічних платформ. Декларація була оновлена у 2023 році в рамках Міжнародного фестивалю журналістики в Перуджі.
- [Стан українських регіональних медіа 2023 року \(2023\)](#) – У цьому дослідженні Media Development Foundation підбиває підсумки року війни та документує механізми адаптації редакцій у відповідь на складні кризові умови роботи.
- [Звіт про місцеві медіа на передовій \(2023\)](#) – Це дослідження 2023 року проводила Національна спілка журналістів України за підтримки Fondation Hironnelle та Інституту регіональної преси та інформації (IRMI).
- [Благодійність для України \(2023\)](#) - 28 квітня Philanthropy Europe Association (Philea) спільно з GFMD організувала 13-ту сесію «Благодійність для України», яка була приурочена журналістиці в умовах війни. Під час сесії четверо українських медіа-експертів поділилися своїми думками щодо викликів та можливостей для міжнародних донорів у підтримці медіа в Україні.
- [Національні фонди журналістики \(2023\)](#) – Цей програмний документ, розроблений [International Media Policy and Advisory Centre \(GFMD IMPACT\)](#) розглядає появу в усьому світі «національних фондів журналістики» (NFJ) як особливого інструменту для надання стратегічної довгострокової фінансової підтримки незалежним медіа, що представляють суспільний інтерес, медіасекторам і екосистемам.
- [Трансформація розвитку медіа – Рекомендації щодо ефективного фінансування та співпраці \(2023\)](#) - це дослідження, засноване на кабінетних дослідженнях, а також онлайн-інтерв'ю з членами GFMD зі Східної Європи, Азії та Південної Америки, документує виклики, з якими члени GFMD стикаються щодня в їхні спроби зібрати кошти та виправдати очікування донорів щодо звітності та підзвітності.
- [Реформа медіа в умовах політичних потрясінь \(2022\)](#) - У цьому звіті Center for International Media Assistance (CIMA) обговорюються уроки реформування медіа на тлі політичних потрясінь у Бірмі, Ефіопії, Судані, Тунісі та Україні.